

Moreto: Donna Diana

Moreto nevét hallva más nagy spanyol nevek is eszünkbe jutnak: Lope de Vega, Calderon, Tirso da Molina: e négy név együtt a spanyol dráma aranykorát jelenti; a spanyol irodalom legnagyobbjai közül ez a négy működött csaknem ugyanabban az időben ugyanabban a műfajban. Roppant nagyarányú és gazdag kor volt ez, bár politikai és társadalmi szempontból megkezdődött már a hanyatlás: elmúlt V. Károly korszaka, aki alatt legnagyobb és leghatalmasabb volt Spanyolország, sőt elmúlt II. Fülöp ideje is, aki alatt kezdett hanyatlásnak indulni a spanyol birodalom. A spanyol dráma kissé paradox módon a II. Fülöpöt követő gyenge uralkodók idejében virágzott, amikor a spanyol nagyhatalom egyre inkább gyengült, a gazdag társadalmi élet egyre inkább elcsúszott. Ennek okát azonban könnyű megvilágítani: a fényűzéshez, nagyarányúsághoz, pompához szokott spanyol lélek még nem tudott lemondani a régi életről, még nem tudott szakítani addigi életstílusával, sőt: minél inkább érezte, hogy vége a nagy kornak, annál inkább ragaszkodott hozzá, annál inkább meg akarta tartani. Ez sikerült ugyan egy darabig, minthogy azonban a nagy barokkban kifejeződött életérzés alapjai már elvesztek, többé nem lehetett annak a nagy barokknak a megnyilvánulása, ami az európai irodalmakban a XVI. században uralkodott (nálunk a XVII. században Pázmány és Zrínyi egyéniségében és műveiben!); a pompa és a dísz megmaradt, de lassan kivészett a nagy barokk lélek, a barokk inkább csak a külsőségekben nyilvánult meg. Ez a kor a spanyol irodalomban a gongorizmus kora (a franciáknál préciosité, olaszoknál marinizmus, angoloknál euphuismus): megmaradt a barokk lendülete, gazdagsága, színészsége, de mindez csak külső, hiányzik hozzá a belső alap.

Moreto életéről meglehetősen keveset tudunk. A könnyű vígjátékok szerzője pap volt, egy nagy művészetpártoló bíbornak kegyeltje. Moretot kortársai nagyon sokszor támadták: plágiummal vádolták. Ezeknek a támadásoknak nagyrészt igazuk is van: Moreto gyakran és szívesen vette tárgyait másoktól. Hogy azonban ez mennyire nem döntő, mutatja éppen a Donna Diana esete: ennek anyagát is Lope de Vega-tól vette, akihez különben a leggyakrabban fordult, de míg Lope de Vega gyenge darabját ma már senki sem ismeri, a Donna Diana ma is kedvelt és állandóan műsoron levő darab. De tudjuk, hogy ebben a korban nem is volt fontos az eredetiség abban az értelemben, mint ma veszik.

Shakespeare legtöbb darabjának más-honnan való a tárgya, Molière pedig meg is mondja: „Je prends mon bien je le trouve“ („Onnan veszem anyagomat, ahol találom.“) De nem is számít a szó igazi értelmében plágiumnak az, amikor az utazó sokkal nagyobb és művészebbet ad, mint az eredeti darab.

Rá kell mutatnunk egy különös tényre: a spanyol drámák legnagyobb része óriási sikert arat Spanyolországban, de külföldön a legtrikább esetben érnek el nagy hatást. Ennek oka az, hogy egyrészt a spanyol lélek rendkívül hevessege, kedélyének gyors váltakozása, bizonyos értelemben szeszélyessége távol áll az európai népek lelkivilágától; másrészt oka a spanyol nyelv maga: káprázatosan gyors beszéd, rengeteg egyforma szó, tehát egészen szokatlan ringazdaság, szójátékok, hasonlatok özöne. Ezért roppant nehéz a spanyol darabokat fordítani: az írásban hosszúnak tetsző monológokat a spanyol színészek rendkívül gyorsan elmondják; a gazdag spanyol rimelés a magyarban nehézkesen hatna, a szójátékok, hasonlatok elvesztenék színüket, sokszor jelentésüket is. Itt kell kiemel-

rünk a színrekerült Donna Dianának igen jó fordítását, ami Innocent Vince Ernő kiváló érdeme.

Ami már most magát a darabot illeti, meséje néhány szóval összefoglalható: Barcelona grófjának leánya távol tartja magát a szerelemtől, őt a tudomány érdekli. Sok előkelő ifjú udvarol neki hiába. Don Carlost csak a kíváncsiság hajtja a barcelonai udvarba, de hamarosan szerelemre gyullad Diana iránt. Polilla tanácsára közönyt szürel és sok neveléses fordulat után ennek segítségével el is nyéri a leány kezét. A darab bonyolításának lényegét ügyesen foglalja össze Moreto egyik régebbi magyar fordítója, Győry Vibnes: „Diana három lépcsőn át halad: a kíváncsiság, a hiúság és a féltékenységek lepcsőjén. Carlos először kíváncsivá teszi, midőn úgy nyilatkozik előtte: ő éppen Dianához hasonlóan gondolkodik a szerelemtől, sőt még nála is tovább megy, amennyiben nemcsak maga szeretni, hanem még szerettetni se akar. Ez meglepi Dianát, felgerjeszti érdeklődését, ez más, ez újabb, ez eltérő, mindattól, amit a leány valaha hallott: s felébred benne a női kíváncsiság. Hozzászólások ehhez a női hiúsághoz, mely minden hidegség és közönytől érzé, tudja tulajdon magát előnyben részesíteni. Végre Diana az utolsó eszközt ragadja meg: féltékenységgel akarja tesztelni Carlost s éppen ezáltal szüregelteti a leghatalmasabb legyvert maga ellen annak kezébe, kit ő akart legyőzni. Különösen ki kell emelnünk a grotesco szerepét. Ezt a szerepet a francia klasszikus dráma confident-jának szürelével lehetne párhuzamba állítani, természetesen egészen más kezdattal: ötletes, elmés, tréfás mondások, tanácsok, utasítások teszik hálásá a szerepét, amit Ladányi Ferenc kitűnően oldott meg. A többi szerepet is általában jól játszották, csak több elénkségre lett volna szükség.

Strindberg: Haláltánc.

Strindberg darabjáról nehéz néhány sort írni, hiszen a legnagyobbak közül annyian foglalkoztak vele, hogy voltaképpen csak ismétlésekre szorítkozhatunk.

Aki Strindberg életének és munkáinak előzetes ismerete nélkül látta a darabot, feltétlenül megállapíthatja, hogy nagy dologgal, de ugyanakkor nagyon nehéz, sötét, nyomasztó valamivel áll szemben. A darab végig a legkomorabb hangulatú, állandóan csak gyűlölet, veszekedés, betegség és unalom árad belőle. Strindberg élete sokat megmagyaráz ebből: háromszor nősült, mind a háromszor nagyon szerencsétlenül. Strindberg roppantul vágyott a szerelemre, állítólag már kilencéves korában olyan szerelmes volt, hogy öngyilkos akart miatta lenni. Három szerencsétlen házassága azonban olyan következményekkel járt, amelyeket éppen ebben a darabban is látunk: bármennyire is szeretete a nőt, vágyódott utána, mellette, sőt vele egyszerre mértelenül gyűlölte is. Strindberg darabjának olyan komor a levegője, amelyhez hasonlókat nem igen lehet találni. Ezek az emberek, akik távol a világtól, mintegy száműzetésben élnek, kénytelenek egymást elszenevedni, egymás mellett tölni az időt csaknem reggeltől estig, bármennyire is szeretnének megszabadulni egymástól, nem tudnak, gyűlölik, utálják egymást, — de ugyanakkor nem is tudnának megenni egymás nélkül, végzetesen össze vannak kötve, elválaszthatatlanul egymáshoz tartoznak. Ez adja meg a Strindberg-darabjának tragikumát: két ember szerelme elmúlt, sőt először unalommá, majd ennek egyenes következményeként gyűlöletté fajult: huszonöt éve élnek együtt, gyermekeiket is két pártra szakították, majd eltávolították otthonról, hogy teljesen és zavartalanul

élhessenek az egymás iránti gyűlöletnek: és mégsem tudnak megszabadulni egymástól. Strindbergnél nincs megoldás: itt a férfi és a nő egymásnak a végzet. Hiába kérdezzük, hogy ki a hibás, ki a bűnös? — nem tudunk rá felelni. Alapjában véve nem rossz sem Kurt, sem Alice, mint ember. De titárian rossz mindkettő, mint házastárs. Főkozza Strindberg ezt a tőlünk távolálló és mégis nagyon emberi tragikumot azzal, hogy voltaképpen semmi okuk sincsen erre a mérhetetlen gyűlöletre: nem tesznek egymás ellen semmi olyat, ami megindokolná ezt a szörnyű viszonyt. Kurt először hazudik feleségének a gyermekekkel kapcsolatban, de hamarosan megmondja az igazat, Alice le akarja záratni férjét, de mikor már a várt esemény bekövetkezése néhány pillanaton múlik, izgalma félelemmel alakul át és megnyugszik, hogy nem sikerült terve.

Bármennyire érthető is, hogy ilyen viszony alakulhat ki két ember között, akik valamikor, legalább is rövid ideig, minden bizonnyal szerelemmel szeretik egymást, mégis kétségtelen, hogy távol áll tőlünk a darab levegője, hangulata: a skandináv lélek ködös, sötét, borongós életérzésének kifejeződése ez, nincs semmi közössége ennek a magyar életfelfogással. Kosztolányi Dezso mutat rá erre egyik, a Haláltáncról szóló kritikájában: „Ugy érzem, hogy ezt a drámát senki sem értheti meg teljesen, aki nem utazott a svéd partokon. Sűrű gyűlölet van benne. Nekem él itt egy svéd ismerősöm, aki azt mondja, hogy a gyűlölet a legjellemzőbb svéd tulajdonság. Egy alkalommal — otthon, a lakásomban — szivarral kínálom meg őt. Erre a svéd úr felkelt, a kezét nyújtotta s meghatóttan köszönte meg a szivart. Náluk ez nem divat, mondta, még a jobb társaságokban sem. Mindenki a saját szivarját szívja, a saját pálinkáját issza... Ne tartjuk különnek Strindberget, aki megírta a gyűlölet bibliáját, a svéd családi kört. (Nem így: Este van, este van, ki-ki nyugodalomba!) Dekadens ingerlékenysége nemzeti vonás. Másképpen lehetetlen lenne, hogy a mérges és sziszegő költőt egy egész nép vallja magáénak, az arcképét a családi szobák falára akassza s a neve hallatára a svéd paraszt is megbillentse a kalapját.“

Somlay Artur hatalmas alakítása minden dícséretet és elismerést megérdemel. Az öreg kapitány alakját nemcsak tragikussá, hanem nagyszerűvé is tette, játéka, sőt minden mozdulata lebilensélen magával ragadta a közönséget. Peéry Piri Alice-szerepe néhol kicsit ríkió színeket kapott, több helyen sokkal hevesebb és hangosabb volt, mint kellett volna.

Ivan Noè: Christian

A modern francia irodalom egyik kitűnő írójának szellemes vígjátékát láttuk Ivan Noe Christianjában.

Lehet, hogy véletlenül, lehet hogy szándékosan került ez a darab nem sokkal a Haláltánc után bemutatásra; de mindenesetre a köztük éltelt aránylag rövid idő miatt is lehetetlen nem gondolni a Christiannal kapcsolatban Strindberg Haláltáncára. A zord és elkeseredett, a családi életet csak a legsötétebben látó svéd drámairól tragédiájára után egészen más hangulatban, körülbelül ugyanazt a témát nyújtotta a család tragikumát inkább inkább a komikum felé fordító francia vígjátékíró. — Léon, a statisztikai hivatal tisztviselője, havonkint egyszer klubvaasorát mondva feleségének, elmegy egy „jobb vendéglőbe“ és ott Christian név alatt meghődít egy nőt. Mikor már hódítása sikerült, eltűnik, mert tudja, hogy másnap ismét kezdődik a szürke, polgári élet. Egy ilyen, havonkint megis-

metlődő hódításokból áll ez a darab is. Strindberg nem találja meg a kiutat a házasság útvesztőjéből: az ő hősei állandó ön- és egymásgyöttrésre vannak kárhoztatva, Noè hőseit főképpen kielégíti az egy estén át tartó hódítás, bőkezűség, felelőtlenség, nagyokatmondás — és a feleségétől és környezetétől való megszabadulás. Ugy érezzük, hogy voltaképpen a vígjáték mélyén egy nagyon nagy tragédia magja rejtőzik: Strindberg bizonyára tragikusan rajzolta volna meg Léon alakját. Lélektanilag nagyon valószínűnek tartható, hogy Léon, aki a legszárazabb hivatalok egyikében végzi pontosan, de minden lelkesedés és ambíció nélkül munkáját, egyszer-egyszer kitörni készül, — de természetesen annál már jobban hozzátartozik a kispolgári élethez, semmint hogy véglegesen ki tudná magát szakítani belőle. Az a költői lélek, ami Léonban van, minden emberben él. — csak kiben jobban, kiben kevésbé, egyik embernél jobban felszínre tud jutni, másiknál kevésbé. Léon, a klubvaasora ürügyét felhasználva, elmegy hazulról egyszer egy hónapban. Maga már ez a szabadulás is örömmel tölti el: hiszen megszabadult a kispolgári lakásból, mégpedig nem is törvényes úton, mert a felesége úgy tudja, hogy ő klubvaasorán van. Nem törvényes alapon költelezik: ezer frankot tagad el havonta fizetéséből, csak hogy azt egy este elkölthesse. Ezen az estén, amikor egész hónapra keresztül készül, beül egy fényes, elegáns vendéglőbe és keres valakit. Körülbelül mindegy neki, hogy kit: választása nincs személyhez kötve. Ilyenkor azután kitör belőle a költő: beszél szépeket, nagyokat, ábrándokat és fantasztikus utazásokat. Kimondhatatlan örömmel tölti el, hogy sikere van; bár előre biztos ebben, hiszen tudja és hirdeti is ilyenkor, hogy milyen nagy különbség van a fiatalok és az öregek közt. Nem is fél fiatal vetélytársaitól. Csak egytől fél: hogy végleg sikerül neki a hódítás. Mit csinál akkor? Hiszen másnap már újra be kell menni a hivatalba, fogadnia kell a feleket, intézni az akciókat, otthon pedig tovább élni a szűk-körü, szinte megkövesedett rendbe beleszorult családi élet egyforma, gyötrően unalmas szokásai szerint. Most az egyszer azonban nem így történik: felesége mindenáron sajátmagával akarja bevallatni, hogy hol járt előző este. Kezdetben Léon válasza ugyanazok, mint máskor. Egyszer azonban megújja az alakoskodást és megdőbbentő nyugalommal, fölényes biztonsággal kijelenti, hogy nem klubvaasorán volt, életében egyszer se volt ott, nincs is ilyen, hanem mulatni volt és mulatott minden hónapban és minden ilyen este ezer frankot költött el egyszerre. Most azonban már nem akar tovább maradni ebben a környezetben és úgy megy el hazulról, hogy többet soha nem tér vissza. Délután a hivatalba megy be és ott is megkezdődik a hivatali jellegű életét: a rábizott aktákat egyszerűen kettészakítja és bejelenti, hogy el van intézve. Itt azonban találkozik a fiatal udvarlókkel, és miután bebizonyítja nekik, hogy ő, öreg ember létére mennyivel többet jelent egy fiatal nő számára, majd miután elbúcsúzik a leánytól, akit ugyan meghódított egy költőien kiszínezett mesével, de arra már nincs szíve, hogy ebbe a mesevilágba belerántsa és fönkretegye, — felhívja feleségét és bejelenti, hogy hétre otthon lesz.

Somlay Artur játszotta a címszerepet a tőle megszokott kitűnő és nagyvonalú játékkal. Annak ellenére, hogy sok humoros, sőt komikus jelenete volt, mégis újra azt kell mondanunk, hogy benne volt nem egyszer a Haláltánc Somlayja is. Az öregedő férfi ket-tős tragikumát játszotta meg egy komikus szerepben: a kispolgári környezetből elvágyó, költői hajlamokkal ren-

delkező hivatalnokember tehetetlen ver-gődését az életnek az ő számára szűk ke-tei között és az öregember kétségbe-esett erőfeszítését, hogy bizonyítsa, hogy még itt van és hogy nem egészen a fiataloké a világ, Bodnár Mici játé-ka kedves volt, — ez egy kicsit ártott is neki: sokkal szimpatikusabb volt, mint amennyit a szerep megengedett. Völcsy Rózsi, aki Léon feleségének sze-repét adta, kitűnő játékával nagysze-rűen érzékeltette Léon ellentétét: a kis-polgári élet állandóan egyforma, rop-pant szűkkörű világával tökéletesen megelégedett, minden nagyvonalúságot és költőiséget nélkülöző, de alapjában véve jólelkű idősebb „úriasszonyt.“

Shakespeare: Ahogy tetszik.

Shakespeare elég ritkán szerepel a vidéki színházak műsorán. Annál na-gyobb örömet jelent számunkra, hogy a szegedi színház ebben a színházi év-ben már a második Shakespeare-darab-bal kelvkedett a közönségnek. A múlt év vége felé előadott Velencei kalmárt hamar követte az Ahogy tetszik. A vi-lágirodalom legna- jobb dráma-költő zsenije komor, végzetes, nagy szenve-délyektől izzó darabjai közt talá-lunk több ilyen kedves, hangulatos vígjáté-kot is, mint az Ahogy tetszik. Ha szí-neket akarnánk használni, talán azt kellene mondanunk, hogy a fekete szí-

nek közé néha belevegyül egy-egy ró-zaszín és világoskék is.

Az Ahogy tetszik vígjáték cselek-ménye legnagyobb részben az ardenne-si erdőkben játszik (ami persze egyálta-lán nem akadályozza meg Shakespearet abban, hogy a táj és a személyek ne legyenek tipikus angol táj és angol sze-mélyek!). Shakespeare először az udva-ri élet erkölstelenségét mutatja be, majd ezzel szembehelyezi a természet ölen élő embereknek kedves, nyugodt, boldog életét. Sokan kerülnek össze az ardennesi erdőkben akik tulajdonkép-pen egymáshoz tartoznak, csak a hosz-szú idő, az álruha miatt nem ismerik fel egymást. Mindenki, aki itt él, vala-miben esalódott, mindenki valami lelki sérülés következtében hagyta el a vá-rost, az udvari életet és menekült se-bével az erdő csendjébe. És mégis, ezek az emberek, akik akár politikai esemé-nyek, akár szerelmi bonyodalmak mi-att kerültek el a megszokott nagyvilági életről, itt sokkal boldogabbak, meg-elégedettebbek, mint otthon voltak. Az egyetlen Jaques az, aki itt sem tud ví-gasztalást szerezni a maga számára, — egyben ő az egyetlen, akiről nem tud-juk meg azt sem, hogy miért hagyta el a várost. mi az oka melankóliájának, miért ítéli el annyira a világot, miért akar különbözni mindenkitől. Fel-fogásunk szerint nem is annyira a vígjáték, mint inkább a mesejáték nevet

érdemelné meg a darab. Rögton az ele-jön annyira kitűnik, hogy kik itt a jók és kik a rosszak, hogy az ember azon-nal érzi, hogy nem lehet, hogy Orlando szerencsétlenül járjon, de az sem, hogy Rosalinda ne legyen boldog. Mese-felfo-gásra vall az is, hogy voltaképpen a szereplők minden lélektani következo-tesség nélkül cselekszenek. Rosalindá-rak például eszébe sem jut, hogy bán-kódják szerelmese eltűnése miatt, olyan boldogan él az ardennesi erdőkben, hogy nem is gondolnók, hogy nemreben még a legnagyobb fájdalom emésztotte. De így vagyunk a többi szereplővel is, az egy Jaques kivételével.

Valami kedves, jóleső líraiság vonul végig az egész darabon. Shakespeare egyik legnagyobb magyar ismerője, Alexander Bernát írja az Ahogy tet-szikről: „Shakespeare lírai érzését az erdő, a falusi élet egyszerűsége, a ter-mészetes szerelem megihlette és néhány szép dalra lelkesítette. Az egész darab tele van versekkel, néhány köztük né-pies ízű és dalolásra alkalmas.“

Pedig Shakespeare ebben az időben egészen más térvekkel is foglalkozott. Egészen különösnek tűnik fel, hogy ép-pen az Ahogy tetszikkal csaknem egy-ideben írta a Hamletet, a dán királyfi bús történetét. De ha elmélyedünk a darabba, valami áthajlást azért máris érzünk a tragédia felé, pedig mennyire tiszta és zavartalanul ható vígjáték

Forrás

Irodalmi és kritikai folyóirat. Megje-lenik minden hónap 15-én. Szerkeszti Hankiss János.

A magyar művészi és tudományos élet egy új megnyilatkozása előtt ál-lunk, amely »Forrásnak« nevezj ma-gát. Ha kezünkbe vesszük a lapot, ar-ra gondolunk, hogy milyen szép maga az elnevezés és milyen szép a hiva-tása is: a név kifejezi a fiataloságot, az új akaratot, életigenlést, új utak törését, új eszmék hirdetését. De szép a hivatás is: a forrás nem lehet ön-célú: a forrás a patakot, a patak a fo-fvót, a folyó a tengert, a tenger a Földet szolgálja, legymást összekap-csolják, kiegészítik, támogatják. Szük-ség is van ezekre az új forrásokra: mi történnek a patakkal, a folyóval, a tengerrel, a Földdel, ha elapadnának a régi források és nem fakadnának újak?

Minden forrásnak nagyon nagy je-lentőséget kell tulajdonítani, bármi-lyen kisserűnek is tűnjék fel az első tekintetre, de különösen nagy jelentő-séget tulajdoníthatunk a most felfa-kadt forrásnak, hiszen már most sem egészen ismeretlen előttünk, nem né-zük a teljesén idegen iránti önkéntel-ten bizalmatlansággal. Szerkesztője: Hankiss János. A magyar irodalmi élet ismerőinek nagyon sokat mond ez a név. Nem érezzük magunkat illeté-kesnek e helyen méltatni Hankiss Já-nos érdemeit, de bárki megkérdesheti önmagában: van-e sok lelkesebb, te-vékenyebb, hozzáértőbb szakember eb-ben a vonatkozásban az országban, mint Hankiss János, a tudós, a pro-fesszor, a szerkesztő?

Elvi szempontból roppant érdekes kísérletet jelent az induló folyóirat. A szerkesztő maga így jelöli meg az új folyóirat igényét: »Folyóiratunk irá-nyát megszabja az, hogy a magyar kultúráis egyesületek összességét képviseli. Nem a beérkezettek bizo-nyos egvívású csoportját, hanem a fő-város mellett a vidéki városoknak így egyben nem megvetendő szellemi és társadalmi erejét is. Ezért is kell meg-vallanunk; nem látjuk okát, hogy mi-ért ne szerethetnők egyszerre a sző-két és a barnát, a kéket és a zöldet, az ősi nvolcast és a szabad verset, a huszárt és a hivatalnokot, Homért és Ossiant? Együtt szeretnénk lenni ez-ken a lapokon mindenkivel, aki meg-érti, hogy az elefántesonttorony is csak akkor szép, ha néha kiállunk az erkélyre és szívünk mélyéből, magá-

nyunk édességéből prédikálunk az er-dő népének, jámbor szénégetőknek, vá-kánososoknak és Isten minden terem-ményének.« Össze is akarja fogni a lap az egész magyar szellemi élete, — amint Kállay Miklós miniszterel-rök mondja bevezetőjében: »Mozgósi-tania kell. Fel kell tárnia, sorba kell állítania, a küzdelemben kell belevin-nie az egész ország parlagon heverő szellemi és kultrális erőit, hogy a mai világ nagy küzdelemben a magyar jövőnek ez a modernül felfegyverzel-erőforrás is rendelkezésére álljon.« Elég ennek igazolására a tartalom-jegyzéket megnézni: így következnek egymásután a nevek: Tormay Cecile, Herczeg Ferenc, Corrado Pavolini, Szabó Lőrinc, Makkai Sándor, Márai Sándor, Mécs László, Gulyás Pál, Weöres Sándor, Somogyváry Gyula, Harsányi Zsolt, Tamási Áron, Sinka István, Wass Albert, Karácsony Sár-dor, Németh László, Bontempelli és Valéry. A kritikai rovat számára is a legjobbkat nyerte meg a Forrás

szerkesztősége: Voinovich Géza, Pra-hács Margit és Rédey Tivadar neve mindennél többet mond.

A tartalommal és a nyújtott anyag-gal az első szám után még nem fog-lalkozunk. Ma még korai volna erről beszélni, még nem tudhatjuk, hogy a forrás fel tud-e nőni hatalmas folyam-má, vagy elsikkad, esetleg elbújik, és ha felnő, életadó, vagy életet pusztító lesz-e. Egyelőre még a várakozás ki-esít szorongó, de inkább bizakodó ér-zésével várjuk a következő számokat és csak később vonhatjuk le ebben az irányban is következtetéseinket, ami-kor már kialakulhat a folyóirat cél-jairól, terveiről, eszméiről és irányá-ról egy reális kép.

(Csak zárójelben jegyezzük meg, hogy amennyiben a címlapon szereplő kép Ingres híres Forrás című képével valami kapcsolatban van: a megoldást nem tartjuk szerencsésnek. A magyar ruha és Ingres gyönyvörtü festménye külön-külön nagyon szép, de együtt?)
R. L.

Egyetembarátok, Délvidéki Szemle

Ha valamilyen intézmény munkáját vizsgáljuk, életéről bizonyosságot aka-runk látni, akkor legelőbb a célját nézzük: teljesít-e hivatást, vagy csak azért vna, hogy legyen; magamagáért van? Ezt a szempontot nem hanyagoi-hatjuk el akkor sem, mikor Szeged legnagyobb és legmunkásabb kulturá-lis egyesülésének a munkáját mérjük meg.

Az Egyetembarátok Egyesületének munkája kétrétegű. Az egyik munka-terület a Szabadegyetemi Előadásso-rozat, a másik a Délvidéki Szemle szerkesztése és kiadása. Előbb lássuk az előadásorozatokat. Az ilyen soro-zatos előadásoknak állandóan két nagy veszéllyel kell megbirkóznunk. Az egyik veszély az, hogy szétszóródnak, nem egységes megépített programot hajtanak végre, a másik veszély pe-dig a tömörség kereséséből születhető unalmasság, a változatos elevenség hiánya. A másfél éve tartó előadások egyik bűnbe sem estek bele. Az Aulát minden alkalommal betöltő nagy kö-zönség bizonyítja, hogy az előadások megőrizték frissességüket, a programm érdeklődést ébreszt, de bizonyítja azt

is, hogy a Szabadegyetemi Előadás-sorozat hivatást tölt be.

Az egyes előlévek terve általában széles távlatokat ölelnek fel, de állandóan fel lehet bontani ezeket a ter-veket két-három előadásból álló elő-adáscsoportokra. Ez a részlettagozó-dás lehetővé teszi, egy alapjaiban egy-séges, de sokszínű kulturális prog-ramm megvalósulását, mely magában foglalja a családegészségügy orvosi kérdéseit, helyet ad a nagyvilág ér-dekességéi megismertetésének, de Sze-ged városrendezési terve bemutatásá-nak is.

Különös örömmel láttuk, hogy a Szabadegyetemi Előadásorozatok egyetlen féléve sem múlt el a magyar-ság legmélyebb kincsei előtt való hód-olót nélkül. Szógi Endre főiskolai ta-nár vezetésével a Tanárképző Főisko-la kiváló énekegyüttese, majd újra megalakult Kamarakórusa két ízben is igen komoly sikerrel szerepelt az Előadások során. A két előadás Szógi professzor szakszerű előadásával kö-zelebb vitte Szeged polgár-közönségét a magyar népi kultúra megértéséhez és megszeretéséhez, ifjúságunk előtt pedig újabb bizonyosság volt, hogy ma-gyar kultúránk, életstílusunk, ma-magyar Magyarországnak megterem-téséhez csak a népi értékek ismeretén keresztül vihet az út, Kiss Gézának,

még ez. Ezt az áthajlást Jaques alak-jában látjuk. Eléggő rejtélyes valaki, annyit azonban mégis elárul ő maga, hogy ő voltaképpen mindenkitől kü-lönbözik, nem ért meg senkit, de őt so értik meg. „Az én mélaságom nem a tudós mélasága, mely utánzás; sem a zenészé, mely hóbortos; sem az udva-roncé, mely gógós; sem a katonáé, mely neesvágyó; sem az ügyvédé, mely szem-füles; sem az asszonyoké, mely zsem-bes; sem a szerelmesé, mely mindez ösz-szevéve; hanem ez az én saját bús ko-molyságom, mely több alkatrészből áll, külön tárgykörből van elvonva s való-jában utazásaim tapasztalásainak ösz-szessége, mely gyakori kérődzés által fölülte kedélyes komorságba borít.“

Ami a szereplőket illeti, mind szere-penél, mind alakításánál fogva első he-lyen Parragh Évát kell kiemelnünk. Voltaképpen csak beugrással került Ro-salinda szerepébe, de annyi bájjal, olyan kelvességgel és finom játékkal oldotta meg a nehéz, de igen hálás sze-repet, hogy a legnagyobb elismerés il-leti meg. Jaques „kedélyes komorságát“ kitűnően érezette Bánky Róbert nagy-vonalú alakítása, Próbakó szellemessé-geit pedig Ladányi Ferenc a tőle meg-szokott sikerrel szórta a színpadon. Ál-talában az egész együttes kielégítően játszott.

az Ormánság lelkipásztorának, Bá-lint Sándornak, az alföldi magyar élet ismerőjének előadásai és nemcsak a nagyközönség előtt eddig ismeret-len kérdéseket vetettek föl, hanem társadalmunk válságából kivezető útát is mutattak.

Európai életszemléletünk gazdago-dására is ügyelt az Előadások rende-zősége, akik Batfázfalvy és Koltay-Kastner professzorokkal az élükön nagy és lelkiismeretes munkával szer-vezik félévéről-félévre az Előadásokat. Halasy-Nagy József, Kerényi Károly, Sik Sándor előadásaiból az Európát-látó magyar szellem egy-egy útmuta-tása szőtt felénk, de a világ fejlődés-tani kérdései is komoly szóhoz jutot-tak Greguss Pál professzor előadása-ban.

A Délvidéki Szemle

Az Egyetembarátok másik munka-területe szorosan összefügg az Elő-adások működésével. A cikkek jelen-tős hányada az előadások közül kerül ki, de ezek mellett állandó helyé van Szeged és általában a Délvidék élete egyéb kérdéseinek, és hogy ismét a nekünk legkedvesebbeket említsük — az Alföld néprajzi ismeretének is; SZEI Magyarságismereti Munkaköz-ségének és az Ortutay-semináriumnak tápai gyűjtéséből állandóan közül részletket a Délvidéki Szemle. De ezen a rovaton kívül a Délvidék népi életére is kiterjed a Délvidéki Szem-le figyelme. Bunyevác ballada-fordítá-sok, délszláv néphagyományok, a Dél-vidék szociális, nemzetiségi, földrajzi, gazdasági kérdéseiről jelentek meg ta-nulmányok a Szemlemben.

Szeged életéről is képet ad a Dél-vidéki Szemle. Elet és Kultúra rova-tában Szeged kulturális életéről ka-punk mindég tanulságos mérleget. Fo-lyóirat és könyvszemle egészíti ki a Délvidéki Szemle számait.

Nem akadémikus, kákán csomót-kereső ez az utolsó szavunk, amikor még egy észrevétel fűzünk a Délvi-déki Szemle szemléletéhez. Túlontúl tudományosnak látjuk. Ez amennyire előnye, annyira hátránya is a lapnak, mely nem tudományos társaságoknak, hanem a nagyközönségnek szól. Ez a nagyközönség, amelyet nevelni, ala-kítani a Délvidéki Szemlének is hiva-tása, nem üti meg a Szemle tudomá-nyos színvonalát. Ez a nagyközönség szépirodalmat kér; s ezzel jobban is nevelhető. Szeretnénk, ha a Szemle tartalma ebben az irányban is bővül-hetne.

Sz. G.